

УДК 655.55:351.854.078.5](477)

*Анатолій Мураховський,
здобувач кафедри видавничої справи та редагування
Видавничо-поліграфічного інституту НТУУ "КПІ"*

Державна організаційно-фінансова підтримка виставкової діяльності

У статті розглянуто стан виставково-ярмаркової діяльності у сфері книжкової справи незалежної України, проведено аналіз державної підтримки виставкової діяльності.

Ключові слова: виставки, ярмарки, організаційна підтримка, фінансова підтримка.

Проведення виставкових заходів в Україні та за її межами є однією з форм державної підтримки вітчизняного книговидання та популяризації української книги.

Книжкова продукція видавців України впродовж 23 років незалежності щорічно була представлена на вітчизняних виставках-ярмарках та єдиними Національними стендами на найпрестижніших міжнародних книжкових виставках-ярмарках поза межами України. Постійна участь українських видавців у міжнародних експозиціях у Республіці Білорусь, Російській Федерації, Польщі, Федеративній Республіці Німеччина, Аргентині, Румунії та інших країнах, безумовно, сприяє поглибленню міжнародного співробітництва в галузі книговидання, книгорозповсюдження, поліграфії, засобів масової комунікації. Враховуючи роль національного книговидання і книгорозповсюдження у формуванні інформаційного простору та іміджу української держави, Держкомтеле-радіо України та його попередники завжди спрямовували українські видавництва, видавничі організації експонувати та презентувати нові кращі видання на Національних стендах України під час проведення міжнародних книжкових виставок.

Так, згідно з Робочим планом підготовки та проведення Всесвітнього форуму українців 21—24 серпня 1992 року, затвердженим Організаційним комітетом форуму, Державний комітет України по пресі забезпечив виконання в повному обсязі передбачених заходів, зокрема в Палаці культури "Україна" було розгорнуто виставку книг, видавництва та книготорговельні установи організували торгівлю літературою. Видавництва разом з виставочним фондом здійснили відбір необхідної літератури для безкоштовної передачі українським товариствам, бібліотекам, школам, дитячим дошкільним закладам незалежних країн СНД.

Упродовж 1993 року книговидавці України брали участь у п'яти міжнародних книжкових ярмарках, а саме: Варшавському, Лейпцизькому, Франкфуртському, Московському та першому в незалежній Україні міжнародному книжковому ярмарку "Україна книжкова-93", були учасниками ряду міжнародних засідань, нарад, семінарів, конференцій та виставок, зокрема 9-го засідання робочої групи "Інформація" Центральноєвропейської ініціативи, наукової конференції з питань виконання проекту Ради Європи (Страсбург) "Бібліотека Дунаю", міжнародного семінару з проблем видання наукової, технічної та медичної

літератури у м. Відні, регіональної наради з питань книговидання, що проходила в Румунії.

За безпосередньої участі Держкомвидаву України пройшла Міжнародна виставка "Поліграфія-93", учасниками якої були 77 фірм з 11 країн світу.

Участь видавців, поліграфістів, книгорозповсюд-вачів України у цих міжнародних заходах відкрила нові можливості та форми співробітництва, дозволила ознайомитись із продукцією різних фірм, знайти нових партнерів, сприяла розширенню міжнародних зв'язків.

Забезпечуючи виконання Державної програми розвитку національного книговидання і преси на період до 2000 року та постанови Кабінету Міністрів № 1057 від 28.12.1995 р. "Про хід виконання Державної програми розвитку національного книговидання і преси на період до 2000 року", Головним управлінням книговидання і книгорозповсюдження та Управлінням міжнародних зв'язків і організації книжкових ярмарків Мінпресінформу України налагоджувалася робота щодо розширення і поглиблення міжнародного співробітництва у галузі книговидання та книгорозповсюдження.

Міжнародні книжкові ярмарки 1995 року в Лейпцизі, Варшаві, Москві, Франкфурті, Барселоні, Братиславі поряд із можливостями і перспективами участі в них українських книговидавців виявили і суттєві недоліки та прорахунки. Проаналізувавши практику участі книговидавців системи Мінпресінформу України і видавничих організацій інших форм власності у міжнародних книжкових ярмарках, виставках, семінарах, Міністерство розробило конкретні заходи щодо поліпшення цієї роботи, відпрацювало нові принципи участі книговидавців України у міжнародному співробітництві. Цьому підпорядковувалися зустрічі й наради з керівниками видавництв, обмін досвідом, планування спільних заходів, спрямованих на вдосконалення форм міжнародного співробітництва.

Одним із таких заходів стала участь українських книговидавців у Лондонському міжнародному книжковому ярмарку, що відбувся 17—19 березня 1996 року. Вітчизняне книговидання тут вперше було представлено Національним стендом, що об'єднував продукцію видавництв різних форм власності.

Перебування у Великобританії українські книговидавці успішно використали і для налагодження стосунків з представниками Ради Європи, міжнародних видавничих асоціацій та організацій. Зокрема, детально обговорено план

проведення семінару в Україні стосовно поетапного введення міжнародної стандартної нумерації книг (ISBN).

Значною мірою доповнило перебування українських книговидавців у Лондоні відвідання компанії "News International" і переговори із представниками, знайомство з діяльністю окремих поліграфічних підприємств, книжкових магазинів.

У 1996 році під девізом 5-річчя Української держави забезпечено участь і представлення України, її книговидання на міжнародних книжкових ярмарках (Варшава, Болонья, Женева, Франкфурт, Москва, Братислава), а також на регіональних заходах. Організовано тематичні книжкові виставки, святковий продаж літератури. Серед важливих форм співробітництва на міжнародних книжкових ярмарках — презентаційність; продаж права видання, перекладу, художнього оформлення; укладання угод щодо закупівлі і поширення частини тиражу; домовленість про друкування певного видання, підписання протоколів намірів тощо.

Складовою міжнародного співробітництва стали регіональні міжнародні книжкові ярмарки, що проводилися у Запоріжжі, Львові, Харкові, Одесі, Ялті.

Міністерство інформації протягом 1997 року організувало книжкові експозиції кращих українських видань під час проведення парламентських слухань "Свобода слова в Україні: стан, проблеми і перспективи", Всеукраїнських нарад за участю видавців, представників засобів інформації України та інших. У листопаді 1997 року Міністерство інформації на пропозицію Кабінету Міністрів України провело Дні української книги і преси в Республіці Молдова.

На виконання Указу Президента України "Про відзначення 1000-річчя літописання і книжкової справи в Україні" від 23.12.97, постанови Кабінету Міністрів України "Питання відзначення 1000-річчя літописання і книжкової справи в Україні" від 07.05.98 під знаком 1000-річчя літописання і книжкової справи проведено книжкові виставки-ярмарки "Україна книжкова-98" (м. Київ), "Форум видавців" (м. Львів), до 7-ї річниці Незалежності України, до 1000-річчя літописання і книжкової справи (м. Київ), III регіональний форум "Книжкова справа Донбасу" (м. Донецьк), Міжнародний книжковий ярмарок "Кримська весна-98" (м. Сімферополь) та інші.

Україна як суверенна держава вперше взяла участь у Франкфуртському ярмарку 1998 року. Серед ентузіастів були приватні видавництва "Перун", "Балтія-Друк", які орендували для експозицій по два квадратних метри виставкової площі. З часом до них приєдналися державні видавництва "Либідь", "Мистецтво", "Картографія".

Розширювалися міжнародні зв'язки видавців України. Їх книжкова продукція також була представлена на міжнародних книжкових ярмарках-виставках у Лондоні, Варшаві, Буенос-Айресі, Лейпцизі, Белграді, Братиславі, Москві.

Для поглиблення міжнародного співробітництва в галузі книговидання, поліграфії, засобів масової інформації, розроблення перспективних видавничих та інформаційних проектів, укладення взаємовигідних угод, реалізація яких сприяла подальшому розвитку видавничої справи в Україні, підтримано пропозицію Державного комітету інформаційної політики, погоджену з МЗС, Мінкультури, МЗЕЗторгом, Держкомспортом, Київською міськдержадміністрацією, щодо проведення з 24 по 27 серпня 1999 року в Києві першої Міжнародної книжкової виставки-ярмарку. Визнано за доцільне проводити наступні міжнародні книжкові виставки-ярмарки у Києві щороку і приурочувати їх до Дня незалежності України.

Під час Всеукраїнських днів преси та книги-99 за результатами творчого конкурсу видавництва і видавничі організації, які підготували і випустили за роки

незалежності України найбільше назв книг українознавчої тематики, спрямовували діяльність у просвітницько-виховному напрямі, видрукували у 1999 році книги сучасних авторів про життя, працю, побут українського народу, його визначних діячів, нагороджено Почесними грамотами Міністерства інформатики України.

На виконання Указу Президента України від 09.11.2000 р. № 1217 "Про додаткові заходи щодо державної підтримки національного книговидання і книгорозповсюдження" Держкомінформ України подав Мінфіну України перелік основних міжнародних книжкових виставок і ярмарків на 2001 рік та орієнтовні кошториси витрат по кожному з них. За пропозицією Мінфіну забезпечення участі українських видавництв у міжнародних ярмарках та книжкових виставках того року Держкомінформ мав змогу вирішувати в межах бюджетних асигнувань, затверджених Законом України "Про Державний бюджет України на 2001 рік" по КФК "Книговидання".

Стосовно щорічного врахування у Держбюджеті України коштів на зазначені заходи, Міністерство фінансів повідомило, що "обсяги цих видатків будуть визначатися, виходячи з наявних фінансових ресурсів, що формуватимуться відповідно до прогнозних макроекономічних показників розвитку економіки держави".

Для систематичної організації і проведення міжнародних книжкових ярмарків, поліграфічно-видавничих виставок наказом Держкомінформу у листопаді 2001 року в структурі ДАК "Укрвидавполіграфія" створено Дирекцію міжнародних книжкових ярмарків та поліграфічно-видавничих виставок. Цим документом відповідним структурам доручено розробити положення про Дирекцію міжнародних книжкових ярмарків та поліграфічно-видавничих виставок, її структуру, склад постійно діючого виставкового комітету і робочої групи, а також заходи щодо організації та проведення міжнародних книжкових ярмарків і поліграфічно-видавничих виставок. При цьому встановлено, що бюджетні кошти, які асигнуються на організацію та проведення в Україні і за рубежом книжкових, поліграфічних виставок і ярмарків продукції українських виробників, мають бути передбачені щорічно в пропозиціях до Державного бюджету на поточний рік та виділені цільовим призначенням для здійснення зазначених заходів.

Дирекція міжнародних книжкових ярмарків та поліграфічно-видавничих виставок має визначати пріоритетність участі у зарубіжних та інших ярмарках і виставках, формувати і затверджувати Національний стенд української книжкової продукції, випущеної вітчизняними видавництвами і рекомендованої для участі в заходах.

У травні 2002 року відкрилась II Київська міжнародна виставка-ярмарок "Книжний сад — 2002". Понад 200 видавництв з України (серед них 18 державних), Росії, Білорусі та Словаччини представили на ній власну продукцію. У серпні 2002 року пройшла IV Київська міжнародна виставка-ярмарок "Книжковий світ — 2002". У заході брали участь представники дев'яти країн. У складі організаторів — Державний комітет інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України.

У рамках Року України в Російській Федерації (2002) було проведено низку цікавих і значущих заходів з ініціативи та за активної участі Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України. Так, до III Конгресу українців Росії (квітень 2002 року) проведено виставку "Україна книжкова 1991—2002 (Російська державна бібліотека), книжково-ілюстраційну виставку з фондів Шевченківського національного заповідника у Каневі, ретроспективну виставку "Кроки історії", присвячену 70-річчю видавництва "Мистецтво", книжковий ярмарок (Культурний центр України в Москві), презентації видань.

Держкомінформ України організував українських видавців, книгорозповсюджувачів для участі в XV Московській міжнародній книжковій виставці-ярмарку, яка відбулась у вересні 2002 року. Книжкова, поліграфічна та картографічна продукція експонувалась на Національному стенді "Українська книга нової доби" у Всеросійському виставковому центрі.

У 2003 році пріоритетними міжнародними книжковими виставками-ярмарками, організацію яких забезпечував Держкомінформ України, були: X Білоруська міжнародна книжкова виставка (лютий), Республіка Білорусь, м. Мінськ; VI Московська національна виставка-ярмарок "Книги Росії" (березень), Російська Федерація, м. Москва; XXIX Міжнародна книжкова виставка в Аргентинській Республіці (квітень—травень), м. Буенос-Айрес; III Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок "Книжковий сад — 2003" (травень), Україна, м. Київ; 48-й Варшавський міжнародний книжковий ярмарок (травень—червень), Республіка Польща, м. Варшава; XVI Московська міжнародна книжкова виставка-ярмарок (вересень), Російська Федерація, м. Москва; 55-й Франкфуртський міжнародний книжковий ярмарок (жовтень), Федеративна Республіка Німеччина, м. Франкфурт-на-Майні; IX Міжнародний ярмарок "Гаудеамус — навчальна книга" (листопад—грудень), Республіка Румунія, м. Бухарест; Міжнародний Белградський ярмарок книг (жовтень), Союзна Республіка Югославія, м. Белград.

У 2004 році за часткового фінансування Держкомтелерадіо України та участі українських видавців, поліграфістів, книгорозповсюджувачів за згодою вітчизняну книгу представлено на XI Білоруській міжнародній книжковій виставці, IV Київській міжнародній книжковій виставці-ярмарку "Книжковий сад — 2004", XVII Московській міжнародній книжковій виставці-ярмарку, XXX Міжнародній книжковій виставці в Аргентинській Республіці, 49-му Варшавському міжнародному книжковому ярмарку, Міжнародному Белградському ярмарку книг, X Міжнародному ярмарку "Гаудеамус — навчальна книга", 56-му Франкфуртському міжнародному книжковому ярмарку, на якому Держкомтелерадіо організував першу Національну експозицію.

За сприяння Держкомтелерадіо України — надання інформаційного забезпечення, організація участі державних видавництв — вітчизняна книга експонувалась на Регіональній виставці-ярмарку "Книга, поліграфія, реклама, інформація — 2004", Регіональній виставці-ярмарку "Чарівний світ книги сумського краю", V Харківському міжнародному фестивалі книговидавців та книгорозповсюджувачів "Світ книги — 2004", Міжнародному книжковому ярмарку "Кримська весна", Днях української книги на Одещині, IX Міжнародній книжковій виставці-ярмарку "Зелена хвиля", XI Форумі видавців у Львові, виставці "Поліграфія — 2004".

За три роки (2002—2004) майже удвічі збільшилася кількість всеукраїнських регіональних книжкових ярмарків. Важливим здобутком стало проведення галузевих спеціалізованих виставок "Книжковий сад", "Поліграфія".

На виконання положень протоколу про затвердження Програми "Рік Польщі в Україні: Польща і Україна разом в Європі" наказом Держкомтелерадіо України від 28 травня 2004 року затверджено Заходи, якими передбачено участь делегації польських книгарів у IV Міжнародній спеціалізованій виставці-ярмарку "Книжковий сад — 2004", організацію відкриття Дня книги Республіки Польща і проведення спільних українсько-польських заходів у рамках виставки в м. Києві; проведення Дня польської книги під час Міжнародної книжкової виставки у м. Львові.

Для підвищення ефективності координації фестивально-виставкової діяльності у 2005 році, згідно з наказом

Держкомтелерадіо України від 25 жовтня 2004 року, створено Державне підприємство "Дирекція фестивально-виставкової діяльності", яке щорічно забезпечує участь України в міжнародних виставкових заходах.

Фінансування участі видавництва у міжнародних книжкових ярмарках з 2005 року взяла на себе держава. Саме на Державний комітет телебачення та радіомовлення покладено щороку формувати із українських видань єдині Національні стенди та забезпечувати участь видавців у міжнародних книжкових форумах. Джерелом фінансування виставкових заходів за межами України є асигнування, передбачені Держкомтелерадіо України в Державному бюджеті за програмою 1701170 "Інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках".

Рішенням колегії Держкомтелерадіо України кожного року затверджується перелік міжнародних книжкових виставково-ярмаркових заходів, проведення, організаційну підтримку яких забезпечує Держкомтелерадіо України, а також перелік виставкових заходів Держкомтелерадіо, що фінансуються з Державного бюджету України та за рахунок дольової участі вітчизняних видавців.

У 2005 році Державний комітет телебачення і радіомовлення України організаційно забезпечив участь видавництва та видавничих організацій (за рахунок коштів видавців) єдиним Національним стендом України у таких міжнародних виставкових заходах: XII Мінській міжнародній виставці-ярмарку "Книги Білорусі" (м. Мінськ, Республіка Білорусь); VII Національній виставці-ярмарку "Книги Росії" (м. Москва, Російська Федерація); IX Міжнародному салоні дитячої книги (м. Кишинів, Молдова); 50 Варшавському міжнародному книжковому ярмарку (м. Варшава, Республіка Польща); XVIII Московській міжнародній книжковій виставці-ярмарку (м. Москва, Російська Федерація). За рахунок коштів Державного бюджету — у 56-му Франкфуртському міжнародному книжковому ярмарку (м. Франкфурт, Федеративна Республіка Німеччина, 19—23 жовтня).

Щодо XII Міжнародної спеціалізованої книжкової виставки "Гаудеамус — навчальна книга" (м. Бухарест, Румунія, 23—27 листопада), то участь у ній вітчизняних суб'єктів видавничої справи відбулася на паритетних умовах.

У 2006 році міжнародні книжкові виставково-ярмаркові заходи, проведення та організаційну підтримку яких забезпечив Держкомтелерадіо України, відбулися на XIII Мінській міжнародній книжковій виставці-ярмарку "Книжки Білорусі — 2006" та 51 Варшавському міжнародному книжковому ярмарку, де книги було представлено єдиними Національними стендами, Лейпцизькому книжковому ярмарку, Міжнародному книжковому салоні у Парижі, 32 Міжнародній книжковій виставці в Буенос-Айресі, X Міжнародному салоні дитячої книги в Кишиневі, II Київській міжнародній книжковій виставці-ярмарку.

За підсумками проведення Року української книги, оголошеного Указом Президента України від 15.12.2006 р. № 1088, упродовж 2007 року Держкомтелерадіо України забезпечив участь України у престижних міжнародних книжкових виставках-ярмарках у Мінську, Варшаві, Франкфурт-на-Майні, Москві. Україна вперше за роки незалежності була Почесним гостем двох міжнародних книжкових виставок-ярмарків — XIV Мінської та 52-ї Варшавської. Зокрема, у Варшаві українські видавці представили близько 3 тис. назв книг, випущених упродовж 2005—2007 років 150 видавництвами.

Розпорядженням від 6 червня 2007 року "Про проведення Київської міжнародної книжкової виставки" Кабінет Міністрів України погодився з пропозицією Держкомтелерадіо щодо проведення щороку в серпні—вересні Київської міжнародної книжкової виставки.

Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок "Книжкові контракти", яку Держкомтелерадіо організував і провів в "Українському домі" у грудні 2007 року, стала підсумком виконання плану заходів з проведення Року української книги і водночас стартовим майданчиком для нових ініціатив у справі державної підтримки та розвитку книговидавничої галузі.

На двох проведених у Києві міжнародних книжкових виставках-ярмарках вперше вітчизняним видавцям і книгорозповсюджувачам виставкові площі було надано безкоштовно.

Для поліпшення популяризації української книги Держкомтелерадіо України організовано, починаючи з 2007 року, проведення щорічного конкурсу на краще представлення української книги в друкованих та електронних засобах масової інформації.

У 2008 році, крім книжкових виставок-ярмарків у Мінську, Варшаві, Франкфурті-на-Майні, Москві (як Почесний гість XXI Московської міжнародної книжкової виставки-ярмарку), видавці представляли вітчизняну продукцію на XXXI Міжнародній книжковій виставці-ярмарку "Книжковий салон в Монреалі".

У лютому — березні 2008 року в рамках відзначення Міжнародного дня рідної мови у приміщенні великого читального залу Національної парламентської бібліотеки України проводилася виставка книг, випущених за державної підтримки, — "Книги — мовні скарби", організаторами якої виступили Державний комітет телебачення та радіомовлення, Міністерство освіти і науки України, Міністерство культури і туризму України, Державний комітет України у справах національностей та міграції.

Наказом Держкомтелерадіо України від 20 січня 2009 року затверджено План заходів, яким передбачено проведення видавництвом "Веселка" щорічного Всеукраїнського тижня дитячої та юнацької книги; організацію ювілейних виставок книжок та ілюстрацій до книг у приміщеннях видавництва та Будинку художників України, в Музеї книги і друкарства України, в Національній бібліотеці України для дітей; проведення Днів видавництва "Веселка" в регіонах України.

Протягом 2009 року Держкомтелерадіо забезпечив участь України у чотирьох міжнародних книжкових заходах за кордоном. Зокрема, Національна експозиція України була представлена на XVI Мінській міжнародній книжковій виставці-ярмарку (лютий), XXII Московській міжнародній книжковій виставці-ярмарку (вересень), 61 Франкфуртському міжнародному книжковому ярмарку (жовтень). За рахунок дольової участі видавців українська книга експонувалася на 54 Варшавській міжнародній книжковій виставці-ярмарку (травень).

Крім того, Держкомтелерадіо забезпечив проведення V Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку (серпень), II Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку "Книжкові контракти" (грудень) та виступив співорганізатором XVI Форуму видавців у Львові.

З 18 по 21 серпня 2010 року в столиці України в приміщенні Міжнародного виставкового центру відбулась VI Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок, організатором якої був Держкомтелерадіо. Книжкову продукцію на виставці презентували 169 суб'єктів видавничої справи, у тому числі — 30 зарубіжних видавців з 10 країн світу (Росія, Білорусь, Болгарія, Ізраїль, Республіка Корея, Республіка Куба, Німеччина, Польща, Туреччина, Угорщина). Вперше в історії КМКВЯ запроваджено статус Почесного гостя виставки. Це право отримала Російська Федерація.

Також у 2010 році забезпечено участь України єдиним Національним стендом у міжнародних книжкових виставкових заходах: XVII Мінській міжнародній книжковій виставці-ярмарку "Книги Беларусі-2010", 55 Варшавській міжнародній

книжковій виставці-ярмарку, XVII Міжнародній книжковій виставці "Форум видавців у Львові", XXIII Московській міжнародній книжковій виставці-ярмарку, 62 Франкфуртському міжнародному книжковому ярмарку, V Міжнародній книжковій виставці-ярмарку в Ашгабаді.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.06.11 № 510-р "Про забезпечення участі вітчизняних суб'єктів господарювання у міжнародних виставково-ярмаркових заходах у 2011 році", рішення колегії Держкомтелерадіо України від 28.01.11 № 2/4 "Про організацію і участь Держкомтелерадіо України у міжнародних книжкових виставкових заходах у 2011 році, що фінансуються з Державного бюджету України" та в межах бюджетної програми 1701170 забезпечено участь України у міжнародних книжкових виставках-ярмарках у Мінську, Москві, Львові та ярмарку у Франкфурті-на-Майні. Крім того, Держкомтелерадіо України виступив організатором та забезпечив проведення VII Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку у серпні 2011 року.

17 травня 2012 року Кабінет Міністрів України прийняв розпорядження, яким вніс зміни до попередніх рішень стосовно строків проведення міжнародних книжкових форумів та відповідно до положень Концепції розвитку виставково-ярмаркової діяльності щодо офіційних назв Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку та книжкової виставки-ярмарку "Книжкові контракти": слова "виставки-ярмарки" замінено словом "виставки". Отже, відтоді Київський міжнародний книжковий форум та "Книжкові контракти" мають назви книжкових виставок, а не виставок-ярмарків.

Наказом Держкомтелерадіо України "Про участь у підготовці та проведенні Книжкової виставки-ярмарку до Дня Знать" від 27.07.2012 Департаменту видавничої справи і преси доручено сприяти організаційному забезпеченню участі підприємств, установ, організацій видавничо-поліграфічної сфери у Книжковій виставці-ярмарку, присвяченій Дню Знать, яку провело Державне підприємство Національний центр ділового та культурного співробітництва "Український дім" з 29 серпня по 1 вересня 2012 року за підтримки Державного комітету телебачення і радіомовлення України.

Перелік міжнародних виставково-ярмаркових заходів, що проводилися за кордоном, у яких вітчизняні суб'єкти господарювання брали участь у 2012 році з частковим фінансуванням витрат за рахунок коштів державного бюджету, обмежено трьома країнами: Білорусь, м. Мінськ, Росія, м. Москва, Німеччина, м. Франкфурт-на-Майні.

У 2013 році українські видавці взяли участь у роботі XX Мінської міжнародної книжкової виставки-ярмарку; IX Київської міжнародної книжкової виставки; XXVI Московської міжнародної книжкової виставки-ярмарку; VIII міжнародної виставки-ярмарку "Книга — шлях співробітництва і прогресу", що відбулася в столиці Туркменістану Ашгабаді, учасниками якої були видавці і письменники з 27 країн світу. У жовтні 2013 року в Німеччині відкрився 65-й Франкфуртський міжнародний книжковий ярмарок, на якому українські видавці представили понад 400 вітчизняних видань.

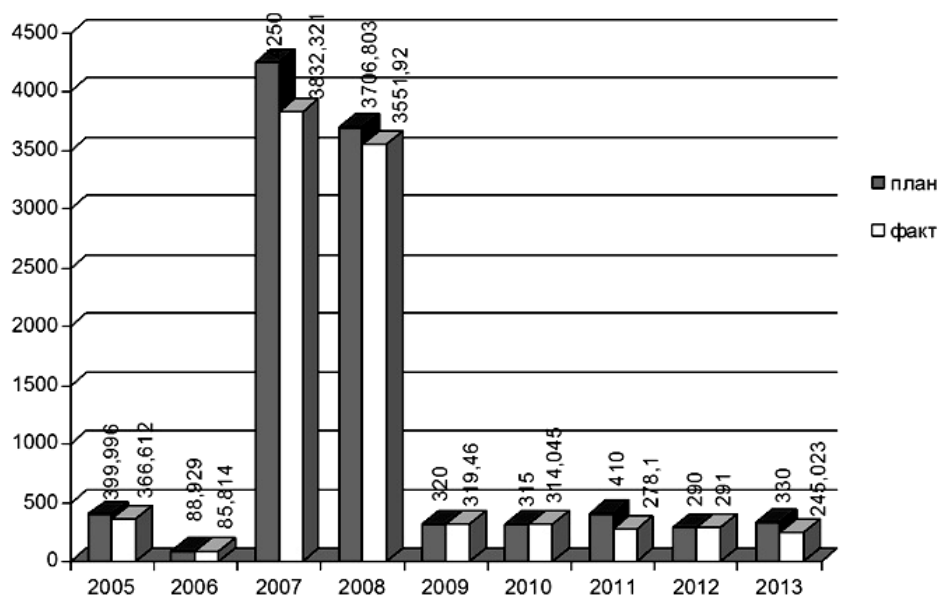
Планові і фактичні показники фінансування міжнародних виставкових заходів за бюджетною програмою "Інформаційне та організаційне забезпечення участі України в міжнародних форумах, конференціях, виставках та інших заходах" у 2005—2013 роках, які проходили за кордоном, представлено у табл. 1. і на мал. 1.

Планові і фактичні показники фінансування міжнародних виставкових заходів за бюджетною програмою "Інформаційне та організаційне забезпечення участі України в міжнародних форумах, конференціях, виставках та інших заходах" у 2005—2013 роках, які проходили в Україні, представлено у табл. 2. і на мал. 2.

Найменування заходу	2005		2006		2007	
	план	факт	план	факт	план	факт
Мінська міжнародна книжкова виставка-ярмарок			13,073	13,073	100	98,8
Варшавський міжнародний книжковий ярмарок			15,907	15,907	3700	3351,4
Московська міжнародна книжкова виставка-ярмарок			29,999	26,846	100	86,641
Франкфуртський міжнародний книжковий ярмарок	399,996	366,612	29,95	29,988	350	295,48
Міжнародна книжкова виставка-ярмарок "Книжковий салон" (Канада)						
Всього виставкові заходи	399,996	366,612	88,929	85,814	4250	3 832,321

Найменування заходу	2008		2009		2010	
	план	факт	план	факт	план	факт
Мінська міжнародна книжкова виставка-ярмарок	100	99,31	50	49,8	50	49,39
Варшавський міжнародний книжковий ярмарок	200	198,42			30	29,99
Московська міжнародна книжкова виставка-ярмарок	2 900	2 898,39	100	99,67	137	136,915
Франкфуртський міжнародний книжковий ярмарок	356,803	355,80	170	169,99	98	97,75
Міжнародна книжкова виставка-ярмарок "Книжковий салон" (Канада)	150					
Всього виставкові заходи	3 706,803	3 551,92	320	319,46	315	314,045

Найменування заходу	2011		2012		2013	
	план	факт	план	факт	план	факт
Мінська міжнародна книжкова виставка-ярмарок	50	44,1	50	49,1		
Варшавський міжнародний книжковий ярмарок	60					
Московська міжнародна книжкова виставка-ярмарок	150	112	120	130,8	200	140,972
Франкфуртський міжнародний книжковий ярмарок	150	122	120	111,1	130	104,051
Міжнародна книжкова виставка-ярмарок "Книжковий салон" (Канада)						
Всього виставкові заходи	410	278,1	290	291	330	245,023

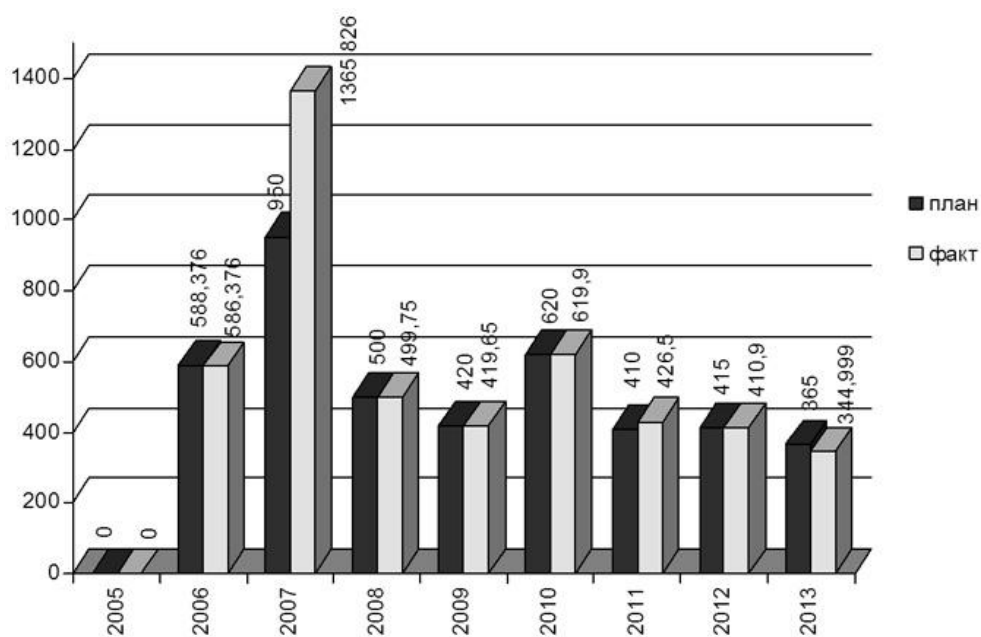

Мал. 1. Показники фінансування виставкових заходів за бюджетною програмою, які проходили за кордоном

Найменування заходу	2005		2006		2007	
	план	факт	план	факт	план	факт
Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок			560	558	500	727,08
Форум видавців у Львові						
Установча конференція Асоціації національних інформаційних агентств країн Причорномор'я			28,376	28,376		
Міжнародна книжкова виставка-ярмарок "Книжкові контракти"					450	638,746
Всього виставкові заходи	—	—	588,376	586,376	950	1 365,826

Найменування заходу	2008		2009		2010	
	план	факт	план	факт	план	факт
Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок	500	499,75	320	319,65	600	599,9
Форум видавців у Львові			100	100	20	20
Установча конференція Асоціації національних інформаційних агентств країн Причорномор'я						
Міжнародна книжкова виставка-ярмарок "Книжкові контракти"					0	
Всього виставкові заходи	500	499,75	420	419,65	620	619,9

Найменування заходу	2011		2012		2013	
	план	факт	план	факт	план	факт
Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок	300	359,2	350	349,5	250	249,999
Форум видавців у Львові	70	67,3	50	48,9	95	95
Установча конференція Асоціації національних інформаційних агентств країн Причорномор'я						
Міжнародна книжкова виставка-ярмарок "Книжкові контракти"	40		15	12,5	20	
Всього виставкові заходи	410	426,5	415	410,9	365	344,999

Мал. 2. Показники фінансування виставкових заходів за бюджетною програмою, які проходили в Україні

Незважаючи на обмежене фінансування, українська книга завжди гідно була представлена як в Україні, так і за кордоном.

Участь вітчизняних видавців у міжнародних та всеукраїнських виставкових заходах, безумовно, позитивно впливає на розвиток видавничої справи в Україні, сприяє пропаганді української книги серед міжнародної спільноти, налагодженню книгообміну, поглибленню міжнародного співробітництва у книговидавничій галузі та виставковій діяльності. Завдяки цим заходам пропагуються здобутки видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції, зміцнюються позиції національного виробника на внутрішньому і зовнішньому книжкових ринках. Позитивним є те, що широкі кола читачів як у країні, так і за її межами мають змогу ознайомитися з кращими творами класиків української літератури та сучасних письменників, публіцистів, мистецтвознавців.

Виставки-ярмарки є однією з форм книжкової комунікації, що виконує специфічні функції в системі книжкової справи, зокрема пропаганди книги й читання, реклами конкретних видавництв і видань, установа комерційних відносин між видавцями й книгопродюсерами. Розширюються функції виставок і ярмарків. Експерти сходяться на тому, що саме багатофункціональність стане їхньою відмінною рисою в майбутньому.

У Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України у січні 2013 року відбулася нарада з представниками центральних органів виконавчої влади, установ, організацій, промислових та виставкових асоціацій і об'єднань щодо підвищення ефективності виставково-ярмаркової діяльності в Україні.

Під час засідання було обговорено широке коло питань розвитку виставково-ярмаркової діяльності, серед яких — створення належних умов для участі вітчизняних підприємств, установ та організацій у виставках і ярмарках в

Україні та за кордоном, підтримка спеціалізованих та галузевих виставок, а також питання взаємодії органів державної влади та представників ділових кіл у сфері виставково-ярмаркової діяльності задля підвищення ефективності таких заходів як в Україні, так і за її межами.

Держкомтелерадіо, організовуючи виставкові заходи та забезпечуючи в них участь видавців, прагне посилити популяризацію вітчизняної видавничої продукції, сприяти обмінові досвідом, поглибленню співпраці між суб'єктами видавничої справи, формуванню внутрішнього книжкового ринку за рахунок україномовних книжкових видань, налагодженню мережі розповсюдження друкованої продукції в масштабах держави та експорту української книги на міжнародний книжковий ринок.

Разом з тим необхідно збільшувати державну фінансову та організаційну підтримку виставкових заходів, удосконалювати експозиції виставок-ярмарків (національних стендів, тематичних, спеціальних тощо), засоби реклами та пропаганди книги через комплекс заходів з розповсюдження духовних цінностей, обов'язкове формування купівельного попиту на конкретні видання, інформаційно-бібліографічного обслуговування; залучати до роботи на ярмарках для вивчення їх ефективності наукові установи, створювати банки даних власників авторських прав і розмішувати на сайтах виставок-ярмарків.

В статье рассмотрено состояние выставочно-ярмарочной деятельности в сфере книжного дела независимой Украины, проведен анализ государственной поддержки выставочной деятельности.

In the article the state of exhibition-fair activity is considered in the field of book matter of independent Ukraine, the analysis of state support of exhibition activity is conducted.

Надійшла до редакції 5 листопада 2014 року